

Een werkperiode in China, door Teja van Hoften

Ambachtelijke beroepen vereisen een enorme investering in tijd om een bepaalde kwaliteit te verkrijgen en daar lijkt onze tijd te snel voor. Op dit moment vergrijs de beroepsgroep keramisten en zijn er steeds minder professionals die van hun werk kunnen leven. Ook is er bij kunstenaars een tendens om werk te laten uitvoeren en niet meer zelf in de materie te duiken. Voor mij klinkt het heel onwerkelijk om je werk door anderen te laten uitvoeren, bijvoorbeeld in China. Ik was benieuwd of het te zien zou zijn, dat de handen van de vakman moesten samenwerken met het hoofd van een ander. En dan nog eens met iemand uit een heel andere cultuur met andere normen en waarden. Natuurlijk kun je een door een ander gemaakt werk ook als ready made zien, maar keramiek associeer ik toch met fysieke activiteit en kunst met een heel persoonlijke betrokkenheid. Als je het werk van a tot z letterlijk zelf in de hand houdt, krijg je, omdat je in alle stadia nog kunt ingrijpen, een ander product dan wanneer je het uit handen geeft.

Nieuwsgierig naar de ervaringen van een kunstenaar, die het afgelopen jaar een werkperiode had in China, bezocht ik Joop Haring (beeldhouwer, werkt sinds 2004 regelmatig in keramiek) en moest mijn aanvankelijke bedenkingen al snel bijstellen.

Het is niet alleen zo, dat je je loskomend van alle beslommeringen thuis helemaal kunt concentreren op je werk - dat is inherent aan de meeste artist-in-residence-plekken - maar wat Joop Haring (1952) vooral aantrekkelijk vond in China is de enorme drive en positieve energie van de mensen daar; je warmt je aan het vuurtje van de vooruitgang.

Van alle artist-in-residence-plekken (2 x India, 3 x China-Beijing) waar hij eerder werkte, vindt hij de pottery factory in Jingdezhen het meest professioneel en goed op buitenlanders ingesteld. In de bronswerkplaats in Beijing, waar hij zijn Chinese tableproject uitvoerde, was je meer op jezelf teruggeworpen en was de enige faciliteit de studio/woonunit, maar het had wel het voordeel dat je geen ruimte hoefde te delen met een ander. Er werkten daar ook veel lokale kunstenaars met wie je, juist door het alleen zijn, meer in contact kwam dan met de kunstenaars in Jingdezhen. Hij ging uit van de tafel als piëdestal waar je iets op zet, maar die dankzij de elegante hertenpootjes heel luchtig en open blijft. Op de tafels tref je elementen aan van de Chinese cultuur en het Chinese landschap. Deze vind je ook weer terug bij de landschappen en filosofenstenen, die hij dit keer in China maakte.

De filosofensteen is een natuurlijke vorm met een grote concentratie. Qua uiterlijk lijkt deze op de menhir, een vorm die in 1998 al regelmatig in het werk van Joop Haring voorkwam. Maar wat zijn betekenis betreft, kun je de steen vergelijken met de Japanse bonsaiboom. Hoewel dit een levende sculptuur is, wordt hij net als de filosofensteen soms generaties lang in een familie doorgegeven. Mooie vormen om net als bij de open haard bij weg te dromen, een soort mijmerstenen eigenlijk.

In zijn werk speelt Joop Haring vaak met de tegenstelling tussen geometrisch strakke en gegroeide organische vormen. Door het stoken en glazuren wordt die tegenstelling afgezwakt en worden de porseleinen drukvormen te amorf. Sommige mallen wil hij opnieuw gebruiken voor brons om de maat, de strakheid en de boetseerhuid weer terug te krijgen. Als echte boetseerder begon hij in Jingdezhen met het opzetten van vijf basisvormen waarvan mallen werden gemaakt. Daarin werden de vormen in een oplage van vier uitgedrukt in sculpture clay met ribben ter versteviging. Door verschillende glazuren te gebruiken werd dezelfde vorm vier keer een totaal ander beeld.

Joop heeft veel proeven gedaan om de boetseerhuid onder het glazuur te behouden en tegelijkertijd ook de kwaliteiten van het glazuur, zoals de expressie van kleur en glans, uit te buiten. Soms gingen er uiteindelijk drie lagen over elkaar, mat over glans. Lusters, die weer een reactie waren op de glazuurlaag. In elke fase verandert het beeld. Dat vindt hij ook het aantrekkelijke van keramiek: het beeld blijft groeien en kan eigenlijk nauwelijks mislukken.

In de Chinese landscapes wordt erosie gesuggereerd doordat de hoogtepunten door het wegzakkende glazuur een andere kleur krijgen dan de dalen. Ook voegde hij soms minieme figuratie toe in de vorm van kleine blokjes met de suggestie van architectuur, waarbij door de verhoudingen een klein werk toch monumentaal kon zijn. Ook de mogelijke betekenis verandert dan; het is meer dan mooi alleen, het zet aan tot denken.